

H E I N R I C H H E I N E

Firenzen öitä



Firenzen öitä

Heinrich Heine

Firenzen öitä

Sisältää myös kertomuksen
Bacherachin rabbi

Suomentanut ja selityksin varustanut
Amira Al Bayaty

Esipuhe
H. K. Riikonen



FAROS

FILI – Suomen kirjallisuuden tiedotuskeskus on
tukenut teoksen suomennostyötä.

© Amira Al Bayaty, H. K. Riikonen & Faros-kustannus Oy

Toinen painos (2023)

ISBN 978-952-5710-59-5

Kustantaja: Faros-kustannus Oy

Painopaikka: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Sisällys

Esipuhe <i>H. K. Riikonen</i>	7
Firenzen öitä	21
Ensimmäinen yö	23
Toinen yö	65
Bacherachin rabbi	111
Ensimmäinen luku	113
Toinen luku	134
Kolmas luku	164

Esipuhe

VAIKEA PROOSAN TAIDE

Heinrich Heine (1797–1856) julkaisi 1830-luvulla Salon-nimistä sekä asia- että kaunokirjallista proosaa sisältävää sarjaa. Sen kolmantena niteenä ilmestyi *Florentinische Nächte* (*Firenzen öitä*) ja neljäntenä niteenä *Der Rabbi von Bacherach* (*Bacherachin rabbi*). Nämä kertomukset – samoin kuin sarjan ensimmäisenä osana ilmestynyt *Aus den Memoiren des Herrn von Schnabelewopski* (suom. *Herra von Schnabelewopskin muistelmat*, 2006) – ovat Heinen kaunokirjalliselle proosalle tyypillisiä sikäli, että ne eivät ole mitään kovin tiiviitä tai huolellisesti rakennettuja kokonaisuuksia. Niissä on jotain selkeästä luonnosmaisuuudesta, joka tulee esille myös Heinen matkakuvauksissa, *Reisebilder*. Samalla ne ovat esimerkkejä siitä, miten proosan kirjoittaminen oli Heinelle monessa suhteessa ongelmallista.

Hän kyllä kokeili useankin proosateoksen kirjoittamista, mutta lähes aina tulos jäi jollakin tapaa vajaaksi ja epätäydelliseksi. Heine ei koskaan päässyt proosakertomuksissaan esimerkiksi E. T. A. Hoffmannin tasolle – Hoffmannin tuotannosta, esimerkiksi kertomuksesta *Ritter Gluck*, hän muuten kyllä sai vaikutteita.

Kuitenkin Heinrich Heinen proosateksteillä on eittämätöntä viehätystä – ei mitenkään ehyinä kokonaisuuksina vaan yksittäisten jaksojen sisällöllisen ja tyyllillisen kiehtovuuden ansiosta. Heinen kertomusten muodollisten ja rakenteellisten puutteiden ei pidä antaa häiritä lukuelämystä. Lukija voi myös lähteä siitä, että Heinen proosateoksille tyypilliset satiiriset ja groteskit ainekset eivät mitään hallittua muotoa edellytäkään.

ITALIALAISTA MUSIIKKIA

Boccaccion *Decameronen* tarinat jakautuvat eri päiville, *Tuhat ja yksi yötä* -satukokoelmassa puolestaan eri öille. Kummassakin käytetään kehyskertomusta. Heinen *Firenzen öitä* on yhdistelmää näistä kahdesta tyypestä, mutta se rajoittuu vain kahteen yöhön. Teos tuntuu jäävän kesken, kun kertoja vain livahtaa sairaan luota, jolle hän on kertonut kokemuksistaan.

Ensimmäisenä yönä Maximilian-niminen henkilö kertoilee sairastuvoteella makaavalle Marialle ensiksi lapsuudenmuistoistaan. Hän muistelee ensimmäistä matkaansa, joka suuntautui hänen äitinsä ränsistyneeseen linnaan. Sen puutarhassa hän näkee maassa makaavan jumalattaren patsaan, jota hän – eräänlaisena Pygmalion-myytin muunnelmana – suutelee. Hän kertoo halunneensa suudella myös sairasta Mariaa, minkä tämä kauhistuneena torjuu ja pyytää kertomaan jatkoa. Seuraa kuvaus erikoislaatusuhteesta Very-nimiseen tyttöön, johon kertoja sanoo rakastuneensa tämän oltua kuolleen jo seitsemän vuotta.

Suurin osa Maximilianin tarinoinnista liittyy kuitenkin kokemuksiin ja vaikutelmiin musiikin alalla. Maximilian on näet joutunut tekemisiin italialaisten muusikkojen, säveltäjä Bellinin ja viuluvirtuoosi Paganinin kanssa. Näihin hahmoihin johdattaa kuitenkin ensin Maximilianin kuvaus italialaisista oopperassa ja musiikin yleisestä merkityksestä Italiassa: ”[M]usiikki on sentään näiden ihmisten sielu, se on heidän elämänsä, heidän kansallisasiansa. Muissa maissa on taatusti musiikoita, jotka ovat samalla tasolla suurimpien italialaisten kuuluisuuksien kanssa, mutta siellä ei ole musikaalista kansaa. Täällä Italiassa musiikkia eivät edusta yksilöt, vaan se näyttäytyy koko väestössä, musiikista on tullut kansa.” Kun Maximilian on maininnut joitain seikkoja Rossinista, hän ryh-

tyy muistelemaan nuorena kuollutta oopperasäveltäjä Belliniä. Sekä ulkonäöltään (”Hänen piirteisään oli jotakin epämääräistä, selkärangatonta, jotakin maitomaista, ja näissä maitokasvoissa kieppui toisinaan mukeasti tuskainen ilme”) että pukeutumiseltaan ja käyttäytymiseltään hän tekee erikoislaatuisen vaikutuksen. Kuvaus saavuttaa huippunsa Maximilianin kertoessa Bellinin surkeasta ranskantaidosta ja sen seurapiiriin tekemästä vaikutuksesta:

”Vaikka Bellini olikin elänyt jo useita vuosia Ranskassa, hän puhui niin huonosti ranskaa, että tuskin Englannissakaan puhutaan siten. Minun ei pitäisi kuvata tätä kielenkäyttöä laatusanalla ’huono’; huono on tässä aivan liian hyvää. On sanottava kauhistuttavaa, sukurutsaista, maailmanloppua enteilevää. Niinpä, kun oli hänen seurassaan hänen mongertaessaan ranskankielisiä sanapoloisia kuin pyöveli ja lörpötellessään järkkymättä mielettömiä *coq-à-l’ânejaan*, ajatteli toisinaan, että maailma tuhoutuisi ukkosenjyrähdyksen myötä... Silloin koko salissa vallitsi kuolemanhiljaisuus. Kaikkien kasvoille piirtyi kuolemanpelko joko liidunvalkeana tai sinooperinpunaisena. Naiset eivät tienneet, tulisiko heidän pyörtyä vaiko paeta. Miehet katselevat tyrmistyneinä housujaan vakuuttuakseen, että heillä todellakin oli sellaiset yllään, ja mikä hirveintä, tämä kauhu aiheutti samalla kouristuksenomaisen naurun, jota hädin tuskin saattoi pi-

Juutalaissyntyisen kirjailijan ja runoilijan Heinrich Heinen (1797–1856) *Firenzen öitä* sisältää kaksi kiehtovaa kertomusta, joiden näyttämöinä ovat Firenzen ohella Pariisi ja Lontoo. Ironian mestari kuvaa pakkomielteistä rakkautta tuoreesti ja aisti-voimaisesti. Kirjassa julkaistaan myös Heinen keskeneräiseksi jäänyt *Bacherachin rabbi*.



FAROS

www.faroskustannus.fi
faros@faroskustannus.fi
kansi: Mari Siipola

ISBN 978-952-5710-59-5

